Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

Lausunto 7.9.2021

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 58 a ja 58 b §:n muuttamisesta
HE 118/2021 vp

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry ((jatkossa PAM)) ottaa talousvaliokunnan pyynnöstä kantaa hallituksen esitykseen, joka koskee tartuntatautilain 58 a ja 58 b §:n muuttamista. Esityksessä esitetään lähikontaktin tarkasta ns. kahden metrin määritelmästä luopumista. Lisäksi ehdotetaan, että soveltamiskriteeriä tartuntaryppäiden osalta tarkennettaisiin siten, että pykälän mukaisen päätöksen tekeminen edellyttäisi, että alueella olisi todettu merkittäviä tartuntaryppäitä, jotka aiheuttaisivat merkittävän riskin uusien tartuntojen laajaan leviämiseen alueella.

PAM kiittää talousvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua ehdotetuista muutoksista ja tuoda palvelualojen työntekijöiden näkökulmia osaksi päätöksentekoa. Pidämme ehdotettua tartuntatautilain muutosta hyvänä, sillä muutokset tulevat vahvistamaan ihmisten luottamusta tulevaisuuteen ja mahdollisuuteen siirtyä hallitusti normaaliin arkeen. Hallituksen pyrkimys tuoda kyseinen esitys eduskunnan käsittelyyn mahdollisimman pikaisesti on kannatettava, sillä se luo tautitilanteeseen suhteutettuna oikeanlaista viestiä yhteiskunnan asteittaisesta avaamisesta.

PAM pitää kuitenkin erityisen tärkeänä, että esityksen vaikutuksia arvioidaan myös palvelualan työntekijöiden osalta ja rajoituksia purettaessa otetaan askelia palvelualojen tukemiseksi ulos koronakriisistä. Tämän vuoksi PAM ottaa kantaa ensisijaisesti seuraavaan neljään kohtaan:

- **Työntekijöiden turvallisuus luovuttaessa etäisyyksistä**
- **Alueellinen yhdenvertaisuus**
- **Palvelualan työntekijöiden tilanne**
- **Palvelualojen tukeminen palauduttaessa normaaliin**

Työntekijöiden turvallisuus luovuttaessa etäisyyksistä

Kahden metrin etäisyyden vaatiminen on aiheuttanut ongelmia työturvallisuuden näkökulmasta etäisyyden valvonnan sekä kuormittaessa alan työntekijöitä lisäämällä heidän työtaakkaansa, että valvonnan aiheuttaessa ajoittain haastavia tilanteita työpaikalla.

Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

Lausunto 7.9.2021

Kantamalla huolta etäisyyden toteutumisesta ja noudattamisesta kaikissa tilanteissa, palvelualan työntekijät ovat ajautuneet tilanteeseen, jossa heihin on kohdistunut kohtuuttomasti painetta niin oman terveysturvallisuutensa kuin asiakkaiden terveysturvallisuuden puolesta. Tämän lisäksi tällaisissa tilanteissa, jossa asiakkaita on pitänyt muistuttaa tai huomauttaa etäisyyden pitämisestä on myös syntynyt lisäkuormittavuutta, kun osa asiakkaista on purkanut turhautumistaan rajoitusten olemassaolosta työntekijöihin. Lisäksi PAMin tietoon on tullut tapauksia, joissa yksittäiset henkilöt jättävät tahallisesti koronasääntöjä noudattamatta ja ottavat provokatiivisesti valokuvia siitä huomauttamaan tulevasta esimerkiksi myyjästä tai vartijasta. Tämän palvelualan työntekijöihin kohdistuvan lisäkuormituksen vuoksi PAM pitää hyvänä, että rajoituksia purettaessa lähdetään ensimmäisten joukossa liikkeelle lähikontaktin määrittelyn muuttamisesta.

PAM myös huomauttaa, että työntekijöiden työsuojelu lähtee liikkeelle aina jokaisen työpaikan omista lähtökohdista ja siihen perustuvasta riskien arvioinnista. Työturvallisuuslain mukaan riskien arviointi pitää tehdä aina, kun olosuhteet muuttuvat ja tämän vuoksi erityisesti alueellisten rajoitusten osalta on varmistettava, että muutokset rajoituksissa tehdään hyvissä ajoin ja laajasti kyseisellä alueella aiheesta tiedottaen.

Alueellinen yhdenvertaisuus

Siirtyminen kohdennettuihin päätöksiin rajoittamisen osalta on oikea suunta. PAM kuitenkin huomauttaa, että pandemian aikana on törmätty tilanteisiin, jossa rajoituksista kärsineiden toimialojen yritysten ja työntekijöiden on ollut äärimmäisen vaikeaa sopeutua määräyksiin, kun tieto määräyksistä on tullut liian myöhään tai ohjeistus on ollut puutteellinen.

Ehdotuksen sääntökohtaisissa perusteluissa todetaan, että *”lähikontaktin määritelmän poistamisen myötä aluehallintoviraston tai kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaavan toimielimen tulisi päätöksessään selostaa, mitä lähikontaktilla tarkoitetaan kussakin tilanteessa.”* PAM huomauttaa, että selkeyden vuoksi siirryttäessä kohdennettuihin rajauksiin on ensisijaisen tärkeää, että alueelliset linjaukset ovat alueellisesti yhdenmukaisia ja oikein mitoitettuja samankaltaisissa tilanteissa. Tämä tarkoittaa, että määritelmän tulee olla yhdenmukainen koko Suomessa. Yritykset työntekijöineen eivät saa ajautua eriarvoiseen asemaan tai epäselvään tilanteeseen rajoitusten noudattamisesta alueellisesta sijainnastaan johtuen.

Yhdenvertaisen linjauksen lisäksi on äärimmäisen tärkeää, että linjaukset ovat helposti löydettävissä ja tilanne on siten myös yritysten ennakoitavissa, jotta mahdollisuus turvalliseen työskentelyyn alojemme työntekijöille voidaan taata. Ennakoitavuuden lisäksi on tärkeää, että alueelliset viranomaiset määrittelevät ohjeistuksessaan selkeästi ja yksiselitteisesti esimerkiksi sen, kenen vastuulla mahdollisten alueellisten rajoitusten valvonta kuuluu ja miten mahdollisissa poikkeustilanteissa yritysten ja sen työntekijöiden tulisi toimia. Tällä tavalla toimimalla vähennetään oleellisesti työntekijöihin kohdistuvaa kuormittavuutta ja mahdollistetaan ennakoitavuus yritysten toiminnassa.

Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

Lausunto 7.9.2021

Palvelualan työntekijöiden tilanne[1]

PAM pitää hyvänä, että esityksessä on otettu huomioon, että etäisyyksistä luopuminen tulee lisäämään kansalaisten mahdollisuutta harrastaa ja osallistua. Esityksessä on kuitenkin jäänyt arvioimatta tehtyjen rajoitusten vaikutus myös muihin kuin tapahtuma- ja kulttuurialan yrityksiin. Tämän vuoksi PAM näkee tarpeellisena nostaa esille rajoitusten vaikutuksia palvelualojen työntekijöihin avaamalla ajankohtaista tilannetta erityisesti ravintola-alalla, johon nyt osittain käsittelyssä olevat rajoitukset ovat vaikuttaneet laajimmin.

Tuhannet ravintola- ja suurtaloustyöntekijät olivat lomautettuna yhä kesällä 2021, vaikka alan arvioitiin kärsivän jo työvoimapulasta. Kaiken kaikkiaan lomautettujen määrä kääntyi kesäkuussa 2020 huomattavaan laskuun, kun suuri osa matkailu-ja ravintola-alan sekä kaupan alan lomautetuista pääsi palaamaan töihin. Matkailu-ja ravintola-alalla nähtiin uusi lomautuspiikki keväällä 2021, kun rajoituksia kiristettiin uudelleen. Ravintola-alan lomautusten taustalla vaikuttavat mm. toimialan työntekijöiden ja työpaikkojen alueellinen kohtaanto, tarjottujen työpaikkojen laatu sekä henkilöstö-ravintoloiden vaikeana jatkuva tilanne. PAMin jäsentutkimus osoittaa kuinka erityisesti ravintola-alan työntekijät ovat joutuneet koko pandemian ajan tinkimään ruoasta ja lääkkeistä heidän joutuessa ahtaalle mahdollisuuksissa toteuttaa työtään. Tämän lisäksi pelko rajoituksista ja toimeentulon yhä jatkuvasta heikkenemisestä ajaa ammattilaisia edelleen pois alalta.

Palvelualojen tukeminen palauduttaessa normaaliin[2]

PAM haluaa tuoda esille osana pandemian vaikutuksia, että pandemian jälkeen palvelualat tulevat tarvitsemaan tukea. PAMin näkökulmasta on tärkeintä, että koronakriisin ulospääsykeinoina pohditaan konkurssiaaltojen estämisen lisäksi sitä, kuinka kriisistä kärsineet työntekijät pääsevät takaisin työelämään ja pärjäävät arjessaan myös taloudellisesti kriisin jälkeen. Palvelualat eivät voi toimia ilman osaavia työntekijöitä.

PAMin haluaa korostaa tässä tilanteessa etenkin kollektiiviperustaisen työsuhdeturvan parantamista. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että jotta voidaan taata työntekijän näkökulmasta turvallinen ja vakaa paluu työhön, tulee irtisanomistilanteita koskevaa työnantajan uudelleenkoulutusvelvollisuutta laajentaa ja ulottaa se koskemaan myös takaisinottovelvollisuuden kattamaa aikaa. Kun uudelleenkoulutusvelvollisuutta laajennetaan, on ensiarvoisen tärkeää, että sitä tuetaan myös taloudellisesti. Tämä on sekä työntekijän että yrityksen etu, jolla on positiivisia vaikutuksia myös pitkään kriisin jälkeen.

Lisää tietoa aiheesta:

[1] https://www.pam.fi/wiki/palvelualat-ja-pam-korona-aikana-kevat-ja-kesa-2020.html

[2] https://www.pam.fi/media/1.-materiaalipankki-tiedostot-nakyvat-julkisessa-materiaalipankissa/vaikuttamistyo/exitkeinot.pdf

Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

Lausunto 7.9.2021

Kollektiivista työsuhdeturvan parantamiseksi tulee lisäksi pidentää takaisinottovelvoite yhdeksään kuukauteen ja samalla mahdollistaa takaisinottotilanteissa poikkeaminen velvoitteesta tarjota lisätyötä olemassa oleville osa-aikatyöntekijöille. Uudelleenkouluttamisen ja takaisinottovelvollisuuden lisäksi kollektiiviperustaista työsuhdeturvaa tulee vahvistaa parantamalla irtisanomistilanteissa erityisesti heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien työntekijöiden suojaa.

Yllä mainittujen lisäksi on ensisijaisen tärkeää, että työttömyydestä ei rangaista. On luotava aitoja mahdollisuuksia uudelleen työllistymiseen sekä etsittävä ratkaisuja, joilla voidaan luoda uusia työpaikkoja ja tukea työntekijöiden uudelleenpalkkaamista. Palvelualoilla tullaan tarvitsemaan alakohtaisia täsmä- ja lyhytkoulutuksia tukemaan uudelleentyöllistymistä ja osaamisen ylläpitämistä. Erityisesti tällaisia toimenpiteitä tulee lisätä niillä palvelualoilla, joilla normaalioloissa kärsitään työvoimapulasta.

Helsingissä 7.9.2021

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry
Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Lisätietoja:

Eveliina Reponen
Yhteiskuntasuhteiden vastaava
puh. +358438267960
eveliina.reponen@pam.fi